

Жартівливі весільні співанки села Домашів Сокальського району Львівської області

Оксана ГАЛАЙЧУК

Запропоновані співанки записані у 1990–1994 роках під час численних весіль родини з боку матері, у яких збирачка брала безпосередню участь як свашка або дружка. Весілля у селі Домашів Сокальського району зазвичай тривало два дні: перший день у молодії, другий – у молодого (або навпаки, залежно від того, ішла молода у невістки чи залишалася жити вдома). Оскільки традиційно запрошували на весілля майже всю вулицю, а також родину ледь не до четвертого коліна, то з боку молодії скликали майже половину села. Інша половина могла бути запрошена з боку молодого. Значна кількість гостей прибувала із сусідніх сіл. Відтак весілля робили на 250–300 дорослих осіб (діти у це число не входили, хоча на весілля приходили разом із батьками і для них часом накривали окремий стіл). Гостину та забаву робили вдома, у шалаші. Це була простора легка споруда, дерев'яний каркас якої молодь напередодні весілля оббивала килимами і “капами”, зазвичай позиченими у родичів і сусідів. Усі підпори, стовпи, на яких тримався шалаш, і стелю прикрашали власноруч зробленими різнокольоровими паперовими квітами та стрічками. Підлогу не вкривали нічим: якщо шалаш будували на вигоні, то під ногами була трава, якщо на подвір'ї – пісок, земля, трава. Столи та лавки обгортали білим папером.

У п'ятницю після обіду хлопці їхали по ялину для “брами”. Увечері її ставили і також прикрашали паперовими квітами. Чіпляли або невеличку ікону, або плакат із написом “Ласкаво просимо!”

Усі страви готували вдома. Для цього наймали весільну господиню, яка заправляла усім і найближчими жінками-родичками, які працювали біля плити, варили, готували, подавали страви та змінювали прибори.

На початку 90-х ще зберігалася значна кількість традиційних весільних обрядодій, кожна з яких супроводжувалася відповідними піснями. Уже й тоді співали зазвичай лише літні жінки, які ще пам'ятали пісні на вбирання молодих, на благословення молодих – спершу кожного окремо у своїй хаті, а потім спільного поклоніння перед виходом до церкви. Співали, коли знімали вельон молодії. Це були тексти протяжні, ліричні, спрямовані на те, щоб викликати сльозу в учасників обряду.

Молодь співала тоді, коли можна було пожартувати, зіронізувати, покрити один з одного або навіть із молодих. Розпочиналося це молодіжне буйство під час *викупу* на брамі. Обидві сторони – і молодії, і молодого, який прийшов за нареченою, розпочинали пісенний двобій. Його особливістю було те, що дружки, свати та молодь із боку молодії намагалися похвалити молододу, а обганити молодого, а свашки, дружки і молодь із боку молодого хвалили свого парубка, а ганили наречену.

СПІВАНКИ НА ВИКУПІ

Добрий день вам, добрі люди,
Ми вже приїхали,
Покажіть нам молоду,
Як ви її вбрали.

Покажіть нам молоду,
Чи ся добре чує,
Чи крива, чи сліпа,
Може, що бракує.

Ми нашого молодого
Дамо на виставку,
А ви свою молоду
Сховайте під лавку.

Ми запишем молодого
До вищої кляси,
А за вашу молоду –
Сім літрів меляси.

А той наш молодий –
Як німецька лялька,
А та ваша молода –
Як стара куфайка.

Нехай стоїть під дверима,
Кліпає очима.
Нехай знає, скільки стоїть
Молода дівчина.

А та наша молода –
Файна, як та квітка,

А той ваш молодий –
Похожий на дідька.

А та наша молода –
Як червона рожа,
А той ваш молодий –
Як дишпель від воза.

А ми їхали на Львів,
Звернули на Київ,
А за вашу молоду –
Три літри помийв.

Ми на свою молоду
Кидали золотом, –
Ви на свого молодого
Кидали болотом.

А ми свою молоду
Зробили з калини,
А ви свого молодого
Виліпили з глини.

Попід мостом – риба з хвостом,
А на мості – лобода, –
Подивіться, люди добрі,
Яка гарна молода.

Попід мостом – риба з хвостом,
А на мості – пава, –
Подивіться, люди добрі,
Яка гарна пара.

Після батьківського благословення молоді йшли до церкви. Після шлюбу господині запрошували гостей до столу і забава тривала аж до півночі. Опівночі починався перепій.

Молода пара займала своє місце у шалаші під іконою. Дружби вносили кілька великих короваїв, убраних у барвінкові вінки. Перед тим, як починати краяти коровай, кожен дружба знімав вінок і одягав на себе навскіс так, як пов'язували весільний рушник. До кінця перепоею на дружбах могло бути по кілька барвінкових вінків, які хлопці знімали та закидали на хату. Дружби займали своє місце обабіч молодих. Один кравав коровай, інший наливав горілку дорослим або солодку воду дітям.

Першими перепивала найближча родина – батьки, брати та сестри з родинами, хресні батьки, бабці та дідусі. Далі – усі без винятку гості з господарями та музикантами включно. Музиканти залишали електроінструменти з підсилювачем у своїй “будці”, а на перепій озброювалися інструментами “живими” (бубном, баяном, кришкою) і підігравали пісенним баталіям.

Під час перепоею співали всі, хто виявляв таке бажання. Намагалися зачепити кожного, хто підходив перепивати. Батькам і найближчій родині співали щось приємне, не образливе. А далі, оскільки всі гості один-одного знали, то висміювали

негативні риси, за щось насміхалися, на щось указували. Намагались зачепити “за живе”, інколи спеціально використовували образливі звороти, щоб гість, який перепиває, почав відповідати. Особливо весело було натрапити на когось язикатого, який мав у запасі в’язанку співанок або створював нові тексти на ходу, – тоді такі пісенні суперечки могли тривати досить довго. Цілком можливо, що традиція цієї розваги мала певну практичну мету – не дати людям знудьгуватися чи заснути під час тривалого нічного вітання молодих.

СПІВАНКИ НА ПЕРЕПІЙ

Близьким родичам молодих:

Подивись, Іване,
Стежечка вузенька.
Тебе йде вітати
Сестричка рідненька.

Мед солодкий, мед солодкий,
Горілка солодша, –
Ой ніхто так не вигтає,
Як сестра молодша.

Друзбам:

А той старший дружба,
То така зараза:
Він боїться старшу дружку,
Як протівогаза.

А старшому дружбі
Даруєм ціплята,
Щоб його любили
Всі домашівські дівчата.

Іде дружба до стола
І паличку струже, –
Як же його не любити,
Коли файний дуже.

Я думала, що то сито,
А то решетина,
Я думала, що то дружба,
А то ще дитина.

А отому дружбі
Не дайте горівки,
Бо він рано йде до школи,
А ввечір – до дівки.

Хвалився наш дружба,
Що він має райтки:
Я ся добре придивила –
А то з мами майтки.

Сидить дружба за столом,
Кулаком підперся, –
До нікого не говорить,
Бо ще не нажерся.

Їжте, люди, майонез¹
То є добра страва, –
Дружба дружки не цілує,
Бо не має права.

А в нашої молодії –
Дві курки, дві курки,
А в нашого молодого –
Два дружби-придурки.

А в нашої молодії
Дві курки дзьобаті,
А в нашого молодого –
Два дружби горбаті.

А наш дружба, а наш дружба
До дівчат ся строе,
А як вийде на вулицю –
Гусака ся бое.

Де наш дружба, де наш дружба,
Де наш дружба дівся,
А наш дружба на печі
Пирогів об’ївся.

А наш дружба молодий
Сім літ не вмивався,
Як го нині дружка вмила –
На пана придався.

Ой хвалився старший дружба,
Що має маєток,
А він має стару кицьку
І троє котеток.

¹ Салат “Олів’є”.

Як ішла я попід ліс –
Там сі щось тріпоче:
Скинув дружба нагавиці
Та й в рові полоче.

Я за дружбом, я за дружбом –
Де наш дружба дівся,
А наш дружба у коморі
Пирогом вдавився.

Дружкам:

Наша дружка, наша дружка
Так файно співає:
Впхала голову під стіл –
З зошита читає.

Ой хвалилась старша дружка,
Що має капрони:
Ми ся добре придивили –
А то – калісони.

Чому дружка не співає? –
Бо з петрушки зуби має
І боїться заспівати,
Щоби зуби показати.

Старша дружка – кучерява,
Під решетом ночувала,
Під решетом, під кожухом,
Мала хлопця з одним вухом.

Наша дружка молода
По сміттю ходила,
Назбирала ганучок –
Спідницю пошила.

Ой жала я пшениченьку
Та й в'язала у сніпок –
Заспівай нам, старша дружко,
Який в тебе голосок?

Ішла дружка з весілля,
Сперлася на плоті –
Вона більше заробила,
Як я на роботі.

Сватам:

Ой хвалився старший сват,
Що він має дівку –
А він має у хліві
Корову-ялівку.

А наш дружба і наш сват
Одної натури –
Поносили на базар
За півлітру кури.

Запрягайте, молодята,
Коні вороненькі,
Бо вас йдуть вітати
Свати вже п'яненькі.

Подружнім парам:

Подивіться, добрі люди,
Яка то різниця:
Чоловік – як патик,
Жінка – як копиця.

То не хмара, то не дощ,
То не вітер віє –
То за добрим чоловіком
Жінка молодіє.

Ой цьотко, ой цьотко,
Де ви дядька діли:
Чи зварили, чи спекли,
Чи живого з'їли?

За гарного чоловіка,
За гарного мужа
Цвіте жінка, як калина,
Чоловік – як ружа.

Ой нема їх вдома,
Пішли по суніці –
Він вернувся без штанів,
Вона – без спідниці.

Гостям середнього віку:

Подивіться, люди,
Яка цьотка файна –
Вона більша від машини,
Ширша від комбайна.

Ой на горі, на високій
Там сиділа квочка –
Був би гарний чоловік,
Та живіт, як бочка.

Чи то в вас, чи то в нас
Така постанова:
Стара баба без зубів –
Хустка малинова.

Старим парубкам:

Або мене оженить,
Або мя віддайте,
Або мене до колгоспу
За бугая здайте.

Віє вітер, віє сильний
На всі штири боки –
А ти будеш кавалером
Дідько знає – доки.

Усі хлопці оженились
І ходять з дівками,
А ти ходиш по селі –
Дрочишся із псами.

Ой женила мене мати,
Женила, женила,
Аж до мене поламала
Ясенові вила.

Хлопцям:

Ой видно-видно,
Що парубочок:
Високий, стрункий,
Як той дубочок.

Який тепер час настав
З тими парубками:
Виріс свині попід хвіст –
Ходить за дівками.

Виліз Юра на кіпець
Та й узявся в боки:
Подивіться, добрі люди,
Який я високий.

Святий Боже, Святий Боже,
І ти, Святий Петре,
Наш Микола має вуса
На три сантиметри.

Роботящий парубок,
Нічого сказати:
До півночі – за дівками,
До обіда – спати.

Мене мати породила
На самого Спаса –
Дала мені такі вуса,
Як у Фантамаса.

Ой ковалю, ковалику,
Підкуй мі підківки,
Бо я буду починати
Ходити до дівки.

Ой нема, ой нема –
Пішов по малини:
До роботи неохочий –
За бабами гине.

А голубка сива-сива,
А голуб сивіший –
Якби ти зголив ті вуса,
То був би гарніший.

На моім подвір'ї
Чорний пес загавкав –
Подивіться, добрі люди,
Як я ся засмаркав.

Мене мати породила
На самого Петра,
Дала мені руки й ноги
На півкілометра.

Парубочок – як дубочок,
Парубоцька міна,
А як піде танцювати –
Дівці по коліна.

Купив райтки, купив блюзу,
Капелюх плюшовий:
Поклав райтки у кишеню –
Уже пан готовий.

Івасю, Івасю,
Що ти си сподобав:
Ой що кури не доїли,
Когут не додзьобав.

А я ще не парубок,
Тільки парубчуся –
Під чужими ворітьми
Ночувати вчуся.

Ой що то за парубок:
Ставить з себе пана,
А із мешта виглядає
Шкарпетка порвана.

Теперішні хлопці
Високо ся носять –

А вони один в одного
Закурити просять.

Я думала, що то хлопець,
Буде що любити –
То кавалок деревини,
Буде чим палити.

Теперішні хлопці
Такі до кохання,
Як старі корови
Взимку до дояння.

Каламутять гуси воду –
Кінь не хоче пити,
Де такому дуракові
Дівчину любити?

Дівчатам:

Якби була трохи вища
І кучерявіша,
То би була в Домашеві
Дівка найфайніша.

Ой весела дівчинонька,
Весела, весела,
Бо до неї хлопці ходять
Із другого села.

Ой що то за дівчинонька:
Очі – як чорниці,
Якби могла, то би здерла
З хлопа нагавиці.

Кажуть люди, що я груба,
Але я – тоненька:
Штири метри на спідницю,
І то – завузьенька.

Ой чия ж то дівчинонька:
В неї коси чорні,
Під очима синяки,
Туфлі на платформі?

Ой чия ж то дівчинонька
Така гарно вбрана?
Не беріть ї, хлопці, заміж –
Хай іде за пана.

Ой чия ж то дівчинонька
Так ся гонорує –

Воші б'є, пальці лиже,
До трави шурує.

Ой мала я миленького,
Місько називавсі –
А я його не любила,
Бо він не вмивавсі.

Ой пішла я до сусіда
Позичати ножа –
А в сусіда такий хлопець,
Як червона рожа.

Кажуть люди, що суд буде,
А суду не буде,
Бо вже мене обсудили
Домашівські люди.

До сусіда – решета,
До сусіда – сита –
А в сусіда такий хлопець,
Як півкорця¹ жита.

Якби-сь була, дівчинонько,
Гарбуза не вкрала,
То би-сь була в Домашеві
Кавалера мала.

Ой чия то дівчинонька
Є така моргулька,
Що спідниця до колін,
А під носом – булька.

Ой чия то дівчинонька
В такій міні-юбці,
Як лягаш спати –
Клади ноги вкупці.

Попід наші ворота
Глибокая яма –
Дайте мені горівочки,
Бо я ще не п'яна.

Ой дівчино, дівчинонько,
Яка ти проворна:
В тебе очі – як тарелі,
А язик – як жорна.

А я піду на музику,
Я гуляти люблю:

¹ Півцентнера.

Як ма мати рано будить –
Я в кулаки трублю.

Отак мене старі баби
Віддохторували,
Що заледве у лікарні
Все на місце склали.

А мій милий – чорнобривий,
Він ся не противить:
А він очі зажмурює –
Зубами ся дивить.

Ой чи я не дівчинонька,
Чи не жовта коса? –
Так до мене липнуть хлопці,
Як до трави роса.

Як до трави роса липне,
Трава зелененька –
Так до мене хлопці липнуть,
Бо я молоденька.

Ой чия то дівчинонька
В голубій спідниці –
Вона витріщила очі,
Як жаба в криниці.

Ой чия то дівчинонька
Ходить коло хати:
Очі в неї – як цибулі,
Язик – як лопата.

Ой видно-видно,
Що гарна дівчина:
Висока, тоненька,
Як та смєречина.

Ой що то за дівчинонька
З жовтими зубами –
Вона ходить по селі,
Дригає ногами.

Ой казали люди,
Що ти хоровита,
А ти собі дівка –
Як з каменю збита.

Не думай, дівчино,
Що ти така гожа –
Вуха в тебе клаповухі,
До свині похожа.

Ой що то за дівчинонька
В джінсовій спідниці –
Вона так ся гонорує,
Як жаба в криниці.

Ой хто мені заспівав,
Чи баба, чи дівка –
Попід очі почорніло,
Сама – як жидівка.

Ти, дівчино чорноброва,
Рубай дрова до порога,
Рубай дрова топориськом,
Люби хлопців з кривим писком.

А у тої дівчиноньки
Попід очі – гулі:
Її хлопці волочили
По моїй цибулі.

Ой чия то дівчинонька
Така гонорова.
Якби мала ще дві цицьки,
Була б, як корова.

Йшли корови через став,
А овечки лізли –
Та дівчина так співала,
Аж труси їй зізли.

А у тої дівчиноньки
Спідниці на канти –
Її люблять усі хлопці
І всі музиканти.

Ой у Львові на Краківськiм
Продавали яйця:
Я думала, що то яйця –
А то шкаралупа,
Я думала, що то дівка, –
А то стара лупа.

Для відспівування:

Тече вода з-під явора,
Тече мінеральна, –
Заберіть ї, добрі люди, –
Вона ненормальна.

Я думала, що то сніг,
А то була вата,
Я думала, що ти мудра,
А ти дурнувата.

За порогом у кутку
Стояла лопата –
А то мені заспівала
Зараза зубата.

А ти мені не співай,
Ти, дурна варехо, –
Скину мешта, дам по лобі,
То аж піде ехо.

А ми таких співаків
Бачили у Луцьку –
Що сиділи на помості,
Цілували сучку.

А ви мені не співайте,
Бо ви стара дівка:
То у Львові на Краківським
Є така жидівка.

А ти мені не співай,
Бо ти так не вмієш:
Як я тобі заспіваю,
То почервонієш.

Когут піє, когут піє,
А курка сокоче –
На весілля так співають,
Як кому ся хоче.

Звідси дуб, звідси дуб,
Всередині курінь –
А то мені заспівав
Самий перший дурень.

А ти мені не співай,
Бо то так не дурно:
Як прийшов у чужу хату,
То сиди культурно.

Ой чий же то парубочок
Файно відспівався? –
Йому свині штани з'їли,
Но гудзик зостався.

Ой поїду я до Львова,
Куплю си колодку,
І такого співака
Закрию в виходку.

А на нашому подвір'ї
Зацвіли пелати –

Ой чиє то сотворіння
Таке пелехате?

Ой горіла стара хата,
Зосталися тільки лати:
Подивіться, люди добрі, –
Співають вар'яти.

Не дивуйтесь, добрі люди,
Що я так співаю:
Я походжу з того роду,
Що ся не встидаю.

Летів ворон через ліс,
Летів, та не крякав –
Я тебе навіть не чула,
Що ти там балакав.

А ти вмієш заспівати,
А я – відспівати,
А я скину босоніжки –
Поцілуй мя в п'яти.

Ой не співай, дівчинонько,
Бо то так не мило –
Бодай тобі під кінець
Язика вкрутило.

Ой не співай, дівчинонько,
Бо то так не ладно –
Розпустила язика,
Як колесо задне.

Ти си гадаш, дівчинонько,
Що ти найгарніша, –
Який дідько в пеклі чорний,
А ти ще чорніша.

Ти си гадаш, парубоньку,
Що я тя кохаю –
Я такими парубками
Комин затикаю.

Не дивуйтесь мені, люди,
Що я так співаю:
Через тую горілоньку
Фантазію маю.

Ой співала співаночку,
А то не до складу,
Бігла сука через ліс –
Поцілуй мя ззаду.

Ой летіли літаки
Та й кидали бомби –
А то мені заспівали
Домашівські тромби.

Ой у лісі при дорозі
Паслася корова –
А то мені заспівала
Шельма дубельтова.

Ой співав же ти мені
На славу, на славу –
Бодай же ти та й на старість
Не виліз на лаву.

А я піду до млина,
А у млина – камінь –
Як мі ще раз заспіваєш,
То ті буде амінь.

Не співай, не співай,
Я тобі не рівня –
Розпустила язика,
Як корова тільна.

А ми таких співаків
Бачили у Львові:
Їх сиділо двадцять п'ять
На здохлій корові.

А ти мені не співай,
Не співай, а слухай,
А якщо свербить язик –
До стовпа почухай.

А ти мене не чіпай,
Ти мене не рухай –
Бери в зуби голубець
Та й додому чухай.

На дорозі ріс буряк
Догори ногами –
Курва ваша була мать
З вашими піснями.

Попід гору, попід гору
Тарадайка їде,
А як ти такий дурний –
Хто за тебе піде?

Є в Сокалі магазин,
Що клепки вставляє,
Може, тобі, дурна дівко,
Клепки не хватає?

Ой що то за дівчинонька
Так гарно співає –
Моя свиня клаповуха
Ліпший голос має.

Побилися черепки,
Побилися миски –
А ви мені не співайте,
Заткніть собі писки.

А ми таких співаків
Бачили в Канаді,
Що носили патефон,
Вибачте, на заді.

Трактористам:

Ох, ох, не дай бог
З трактористом знаться:
Замажеться, як свиня,
Лізе цілуватися.

Весільним господиням:

А тим нашим господиням –
По дві запащині,
Щоб вони нас годували
Іще на хрестини.

Ой чия то господиня
Такая розлізла –
По драбині дві години
По цибулю лізла.

Ой чия то господиня
У довгій спідниці –
Вона так в ній виглядає,
Як той в рукавиці.

Лисим:

Ой летіла саранча –
На голову сіла:
Мав чотири волоски,
Та і ті поїла.

Товстим:

Ой ніхто так не витає,
Як той, в сивій блузі, –
Нажив собі живота
В Радянським Союзі.

Продавцям:

А в нашого продавця
Кульчики хороші –
Вона собі їх купила
За калимні гроші.

А та наша дівчинонька
Соками торгує,
Як їй кажуть: давай здачу! –
То вона не чує.

Дівчаткам-підліткам:

Ой іду я по стерні,
Стерня в ноги коле –
Вже би заміж виходила,
Та ходжу до школи.

Ой стоїть горілка,
Та ще й повна чарка –
Я не буду пити,
Бо я ще школярка.

Через наше село
Летіла кантарка –
Я би вже ся віддавала,
Але ще школярка.

Я ще заміж не піду,
Аж на осінь третю,
Бо не маю ще паспорта,
Не дадуть декрету.

Кухаркам:

У столовій я роблю,
Всім їсти готую,
А добавки не даю –
Все собі фондюю.

Тим, хто любить вишити:

Від порога до стола
Тягнеться шнурівка –
Йдуть вітати пияки,
Бо добра горівка.

Закривайте вікна, двері,
Затикайте дзюри –
Не пускайте до дівчат
Того пияцори.

Шоферам:

А у того шоферика
Зелені фіранки:
Рано він іде до жінки,
Ввечір до коханки.

А той дядько файно їде,
Файно шоферус:
Як заїде у болото –
Годину буксує.

Недавно одруженим:

Купи собі, Петре,
Капелюх лапатий –
Щоб дівчата знали,
Що ти вже жонатий.

Гарна була розсадонька –
Гарна капустиця,
Гарна була дівчинонька –
Гарна молодиця.

Гарна була розсадонька –
Варт було садити,
Гарна була дівчинонька –
Варт було любити.

А по цьому подвіроньку
Ходить біле куря –
Буде добра господиня –
Видно по натурі.

А ти була щебетуха,
Вміла щебетати –
Підманула ти Івана,
Мусив тебе взяти.

**Молодим, коли ті не хочуть
цілуватися на вимогу весільних гостей:**

А як ви ся цілували
Темненької ночі,
То тепер ся поцілуйте
Людям перед очі.

Голові колгоспу:

Голова колгосп доїв,
Поки зовсім не доїв:
Все, що міг, собі відпер,
Ще й у фермери попер.

Гостям з сусідніх сіл:

В Жужелянах¹ нема поля,
Лиш самі загони,
Жужелянські кавалери –
Самі макогони.

Жужелянські парубки –
Відмази-розмази:
Один – кривий, другий – сліпий,
Третій – ледве лази.

Домашівські кавалери
Так постановили:
Якби свині диплом мали,
То би ся женили.

В Домашеві падав дощ,
А в Діброві² – хмурно –
А Дібровські дівки
Дають всім задурно.

Музикантам:

Усі гості перепили,
На музиках стало –
Перепийте, музиченьки,
Бо грошей ще мало.

Попід гору високою
Баби вербу везли –

Ой заграйте, музиченьки,
Бо ми в ноги змерзли.

Наш музика молодий,
Наш музика ладен,
Скільки було музиченьків –
Не був такий жаден.

Ой заграй нам, музиченько,
Як сам розумієш:
В тебе пальці золотії,
Файно грати вмієш.

Дякуєм, музики,
Що так гарно грали,
Щоби після весіля
Додому попали.

Дякую, музики,
Що так гарно грали,
Щоби після смерті
До раю попали.

Не до того раю,
Що ангели грають,
А до того раю,
Де чорти співають.

Зичемо бубністу,
Що так гарно гримав,
Щоб його по смерті
Чорт душі не втримав.

На превеликий жаль, традиція опівнічного перепоею на сьогодні звелася до вітання молодих після повернення з церкви. Як і більшість інших весільних обрядів, вона трансформувалася відповідно до новочасних особливостей весільного ритуалу. Відтак утратив актуальність і такий неповторний жанр як співанки на перепій.

¹ Село Жужеляни Сокальського р-ну Львівської обл.

² Село Діброва Сокальського р-ну Львівської обл.